

OBSAH

Predslov k 1. vydaniu	11
Predslov k 4. vydaniu	13

ÚVOD

1. Obsah fyziky a jej vzťah k iným prírodným vedám	15
2. Hlavné metódy fyziky	16
3. Základné pojmy a rozdelenie fyziky	17
4. Fyzikálne veličiny a ich meranie	18
5. Sústavy jednotiek	19
6. Obsah a rozsah platnosti fyzikálnych zákonov	21
7. Jednotky dĺžok, plošných obsahov a objemov	22
8. Jednotky rovinných a priestorových uhlov	24
9. Jednotky a meranie času	24
10. Jednotky a meranie hmotnosti	27

MECHANIKA A AKUSTIKA

1. Kinematika bodu a tuhého telesa

1.1. Polohový vektor a pohyb bodu	31
1.2. Rýchlosť a zrýchlenie pri pohybe bodu	34
1.3. Uhlová rýchlosť a uhlové zrýchlenie	38
1.4. Rozklad rýchlosti a zrýchlenia na zložku radiálnu a priečnu	40
1.5. Tangenciálne a dostredivé zrýchlenie	41
1.6. Určenie polohy a pohybu tuhého telesa	43
1.7. Otáčanie sa tuhého telesa okolo pevnej priamky	44
1.8. Pohyb tuhého telesa upevneného v jednom bode	45
1.9. Pohyb úplne voľného tuhého telesa	47
1.10. Absolútna a relatívna derivácia vektora	50
1.11. Zložený pohyb	52

2. Dynamika hmotného bodu

2.1. Zákon zotrvačnosti	55
2.2. Zákon sily	57
2.3. Jednotky sily a hmotnosti	61
2.4. Zákon akcie a reakcie. Moment sily vzhľadom na bod	62
2.5. Skladanie síl pôsobiacich v jednom bode	63

2.6.	Podmienky rovnováhy hmotného bodu	66
2.7.	D'Alembertov princíp	68
2.8.	Mechanický princíp relativity	69
2.9.	Impulz sily a hybnosť	71
2.10.	Práca a kinetická energia	73
2.11.	Výkon a výkonnosť	75
2.12.	Newtonov gravitačný zákon	77
2.13.	Intenzita a potenciál v gravitačnom poli	84
2.14.	Vzťah medzi intenzitou a potenciálom v gravitačnom poli	88
2.15.	Pohyb hmotného bodu v silovom poli zemskom	92
2.16.	Pohyb za účinku stálej sily, voľný pád a šikmý vrh	98
2.17.	Stredové pohyby	101
2.18.	Harmonický pohyb	102
2.19.	Tlmený harmonický pohyb	108
2.20.	Vynútené kmity, rezonancia	112
2.21.	Skladanie rovnobežných kmitov	115
2.22.	Planetárny pohyb	119

3. Dynamika sústavy hmotných bodov

3.1.	Ťažisko	124
3.2.	Pohybové rovnice sústavy hmotných bodov	127
3.3.	Potenciálna energia sústavy hmotných bodov	130
3.4.	Zákon o zachovaní energie	133
3.5.	Klasifikácia väzieb v sústave hmotných bodov	135
3.6.	Princíp virtuálnych posunutí.	135
3.7.	Lagrangeove rovnice prvého druhu	137
3.8.	Lagrangeove rovnice druhého druhu	141
3.9.	Hamiltonove rovnice	146
3.10.	Hamiltonov princíp	148

4. Dynamika tuhého telesa

4.1.	Pojem tuhého telesa	149
4.2.	Skladanie síl v tuhom telese	150
4.3.	Dvojica síl.	152
4.4.	Redukcia síl v tuhom telese	153
4.5.	Pohybové rovnice a podmienky rovnováhy tuhého telesa	154
4.6.	Tenzor hybnosti	156
4.7.	Pohyb telesa uloženého na pevnej osi. Moment sily vzhľadom na os. Moment zotrvačnosti	158
4.8.	Deviačný moment	164
4.9.	Vyjadrenie tenzora hybnosti pomocou hlavných momentov zotrvačnosti	166
4.10.	Kyvadlo	170
4.11.	Pohyb telesa upevneného v jednom bode	173
4.12.	Trenie	182

5. Pružnosť a pevnosť tuhých látok

5.1.	Všeobecné vlastnosti tuhých telies	192
5.2.	Tenzor napätia a deformácie	195
5.3.	Modul pružnosti v ťahu a šmyku	203
5.4.	Meranie modulov pružnosti v ťahu a šmyku	207
5.5.	Ohyb pružnej laty	210
5.6.	Pevnosť v ohybe	214
5.7.	Pevnosť v krútení	215
5.8.	Zraz telies a nárazové sily	216
5.9.	Zraz pružných a nepružných gúľ	217
5.10.	Balistické kyvadlo	220

6. Vnútoraná stavba tuhých látok

6.1.	Základy štruktúrnej kryštalografie	222
6.2.	Kryštalografické odvodzovacie čísla a Millerove indexy	230
6.3.	Typy kryštálov	235

7. Hydromechanika a aeromechanika

7.1.	Všeobecné vlastnosti kvapalín a plynov	238
7.2.	Základné rovnice hydrostatiky	241
7.3.	Eulerova rovnica	246
7.4.	Základy hydrodynamiky ideálnej kvapaliny, Bernoulliho rovnica	248
7.5.	Pitotova a Venturiho trubica	251
7.6.	Veta o hybnosti pri ustálenom prúdení kvapalín	253
7.7.	Vnútorané trenie	255
7.8.	Povrchové napätie kvapalín	264
7.9.	Laplaceova rovnica	267
7.10.	Styk povrchu kvapaliny s pevnou stenou	270
7.11.	Meranie povrchového napätia	273
7.12.	Význačné vlastnosti plynov	275
7.13.	Zákon Boyle-Mariottov	276
7.14.	Daltonov zákon parciálnych tlakov	278
7.15.	Jednotky a meranie tlaku	278
7.16.	Vývevy	283
7.17.	Pohyb pevných telies v kvapalinách a plynoch	287
7.18.	Pohyb kvapalín a plynov okolo pevných prekážok	289
7.19.	Odpor a vztlak pri nosných plochách lietadiel	291

8. Vlnivý pohyb hmotného prostredia

8.1.	Spriahnuté kyvadlá	293
8.2.	Základné vlastnosti vlnivého pohybu	298
8.3.	Chvenie struny	304
8.4.	Pozdĺžne chvenie pružnej tyče upevnenej na jednom konci	306
8.5.	Chvenie vzdušného stĺpca vo valci uzavretom na jednom konci	312
8.6.	Hustota energie a intenzita vlnenia	316

8.7.	Gulové vlny v kvapalinách a plynoch	321
8.8.	Vplyv vetra na rýchlosť a intenzitu zvuku	326
8.9.	Dopplerov jav	328
8.10.	Interferencia vlnení	331
8.11.	Huygensov princíp	335
8.12.	Odraz a lom rovinnej vlny na rovinnom rozhraní	337

9. Akustika

9.1.	Obsah a rozdelenie akustiky	341
9.2.	Hladina intenzity a hlasitosti zvuku	343
9.3.	Detektory a prístroje na meranie intenzity zvuku	347
9.4.	Základy hudobnej akustiky	350
9.5.	Niektoré zdroje hudobných zvukov	354
9.6.	Vznik, vlastnosti a použitie ultrazvuku	361
9.7.	Odraz a pohlcovanie zvuku	362
9.8.	Akustičnosť sál	364
9.9.	Vznik a zloženie ľudského hlasu	367

TERMIKA

10. Termometria

10.1.	Stupnice teploty	369
10.2.	Gay-Lussacov zákon	371
10.3.	Stavová rovnica zriedeného plynu	373
10.4.	Brownov pohyb	376
10.5.	Princíp štatistickej pravdepodobnosti	377
10.6.	Rozdelenie molekúl podľa rýchlosti v jednoatómovom plyne	380
10.7.	Tlak plynu na stenu	383
10.8.	Počet zrážok a stredná voľná dráha molekúl zriedeného plynu.	390
10.9.	Stredná energia slabo spriahnutých harmonických oscilátorov.	391
10.10.	Difúzia.	394
10.11.	Praktické meranie teploty	395
10.12.	Teplotná rozťažnosť pevných a kvapalných látok	397

11. Kalorimetria

11.1.	Definícia tepelného množstva, merné a latentné teplo	401
11.2.	Kalorimetre	403
11.3.	Vedenie tepla	406
11.4.	Prenos tepla prúdením, prestup tepla	412
11.5.	Zdroje tepla	414

12. Termodynamika

12.1.	Sústava látok	417
12.2.	Parciálne molárne veličiny	418
12.3.	Vzťah medzi mechanickými a tepelnými jednotkami energie	421

12.4.	Prvá termodynamická veta	421
12.5.	Vnútorná energia telesa a sústavy látok	422
12.6.	Tepelné kapacity za stáleho objemu a za stáleho tlaku	426
12.7.	Niekoľko vzťahov platných pre ideálny plyn.	427
12.8.	Merné teplá pevných, kvapalných a plynných látok	430
12.9.	Práca pri izotermickej a adiabatickej expanzii plynu	438
12.10.	Vratné a nevratné deje	440
12.11.	Carnotov kruhový dej	441
12.12.	Druhá termodynamická veta	444
12.13.	Termodynamická definícia teploty	446
12.14.	Entropia	447
12.15.	Entropia pri nevratných dejoch	449
12.16.	Voľná a potenciálna termodynamická energia	451
12.17.	Gibbsove a Helmholtzove rovnice	454
12.18.	Gibbsove pravidlo fáz	456

13. Sústavy látok s jednou zložkou

13.1.	Tri skupenstvá látok	458
13.2.	Fázové diagramy	460
13.3.	Nasýtené a prehriate pary	463
13.4.	Skvapalňovanie plynov	465
13.5.	Van der Waalsova rovnica	469

14. Sústavy látok s dvoma zložkami

14.1.	Všeobecné pripomienky	472
14.2.	Napätie nasýtených pár nad roztokom dvoch kvapalín	474
14.3.	Raoultov zákon	477
14.4.	Osmotický tlak	478
14.5.	Závislosť bodu varu a mrazu roztoku od jeho koncentrácie.	481
14.6.	Tuhnutie roztokov a zliatin	483

Register	487
--------------------	-----